TA'LIM TIZIMIDA SUN'IY INTELLEKT INTEGRATSIYASI: DIDAKTIK IMKONIYATLAR VA KOGNITIV XATARLAR TAHLILI

Chirchiq davlat pedagogika universiteti, Pedagogika fakulteti
Pedagogika yo'nalishi 1-kurs talabalari
Ismoilov Rasul Isroil o'g'li
ochilova2307@gmail.com
Umarov Murodillo Baxtiyor o'g'li
dilnoza1995@gmail.com
Ilmiy rahbar: Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Pedagogika fakulteti pedagogika kafedrasi o'qituvchisi
Kaldibekov Alibek Bolatbekovich
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0006-7594-8009
alipolatovich@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'qituvchilarning ta'lim jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishga psixologik moslashuvi masalasi tahlil etiladi. Zamonaviy ta'lim tizimida sun'iy intellektning keng joriy etilishi pedagoglardan yangi kompetensiyalarni talab etmoqda. Tadqiqotda o'qituvchilarning innovatsion texnologiyalarga munosabati, psixologik to'siqlar, motivatsiya darajasi hamda moslashuv omillari o'rganildi. Shuningdek, sun'iy intellektdan samarali foydalanishda pedagogik va psixologik sharoitlar yoritildi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, o'qituvchilarning sun'iy intellektga ijobiy munosabatini shakllantirish, maxsus treninglar tashkil etish hamda metodik qo'llab-quvvatlash psixologik moslashuv jarayonini tezlashtiradi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, psixologik moslashuv, o'qituvchi, ta'lim texnologiyalari, raqamli pedagogika, innovatsiya, kompetensiya, motivatsiya.

Аннотация: В данной статье рассматривается психологическая адаптация учителей к использованию технологий искусственного интеллекта в образовательном процессе. В условиях цифровизации образования внедрение искусственного интеллекта требует от педагогов новых компетенций и профессиональных навыков. В исследовании анализируются отношение учителей к инновационным технологиям, психологические барьеры, уровень мотивации и факторы адаптации. Также раскрываются педагогические и психологические условия эффективного использования искусственного интеллекта в обучении. Результаты исследования показывают, что формирование положительного отношения к искусственному интеллекту, проведение тренингов и методическая поддержка ускоряют процесс психологической адаптации учителей.

Ключевые слова: искусственный интеллект, психологическая адаптация, учитель, образовательные технологии, цифровая педагогика, инновации, компетенции, мотивация.

ABSTRACT: This article examines the psychological adaptation of teachers to the use of artificial intelligence technologies in the educational process. The integration of artificial intelligence into modern education requires teachers to develop new competencies and

professional skills. The study analyzes teachers' attitudes toward innovative technologies, psychological barriers, motivation levels, and adaptation factors. Pedagogical and psychological conditions for effective use of artificial intelligence are also discussed. The results indicate that forming a positive attitude toward artificial intelligence, organizing training sessions, and providing methodological support accelerate teachers' psychological adaptation.

Keywords: artificial intelligence, psychological adaptation, teacher, educational technologies, digital pedagogy, innovation, competence, motivation.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimi jadal sur'atlar bilan raqamlashtirilmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida ta'lim jarayoniga sun'iy intellekt vositalari kirib kelmoqda. Bu esa o'qituvchilarning kasbiy faoliyatida yangi yondashuvlarni shakllantirishni talab etadi. Sun'iy intellekt yordamida ta'lim jarayonini individuallashtirish, o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash, baholashni avtomatlashtirish va o'qitish samaradorligini oshirish mumkin. Biroq yangi texnologiyalarning joriy etilishi o'qituvchilarda psixologik qiyinchiliklarni ham keltirib chiqaradi. Ba'zi pedagoglar texnologiyadan foydalanishda qo'rquv, ishonchsizlik yoki motivatsiya yetishmasligini boshdan kechiradi. Shu sababli o'qituvchilarning sun'iy intellektga psixologik moslashuvi muhim ilmiy-amaliy masala hisoblanadi.[1]

ASOSIY QISM

Zamonaviy ta'lim tizimi jadal rivojlanayotgan axborot texnologiyalari ta'sirida tubdan o'zgarib bormoqda. Raqamli texnologiyalarning ta'limga kirib kelishi o'qitish jarayonini yangicha tashkil etish, o'quvchilar bilimini baholashning zamonaviy usullarini qo'llash hamda individual yondashuvni kuchaytirish imkonini bermoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim jarayoniga joriy etilishi pedagogik faoliyatni samarali tashkil etishda muhim vosita sifatida namoyon bo'lmoqda. Sun'iy intellekt o'quv jarayonini tahlil qilish, o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash, o'quv materiallarini avtomatik tayyorlash va ta'lim jarayonini individuallashtirish imkoniyatlarini yaratadi. Shu bilan birga, yangi texnologiyalarning joriy etilishi o'qituvchilardan nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalarni, balki psixologik tayyorgarlikni ham talab etadi. Ko'plab pedagoglar sun'iy intellektdan foydalanishda turli psixologik qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Ular orasida yangi texnologiyalardan qo'rqish, o'ziga ishonchsizlik, raqamli savodxonlikning yetarli emasligi va metodik yordamning kamligi kabi omillar mavjud. Shu sababli o'qituvchilarning sun'iy intellektdan foydalanishga psixologik moslashuvi muhim ilmiy va amaliy masalalardan biri hisoblanadi.Sun'iy intellekt ta'lim jarayonida o'qituvchi faoliyatini yengillashtiruvchi vosita sifatida xizmat qiladi. Masalan, o'quvchilarning mustaqil ishlarini avtomatik tekshirish, testlarni tezkor baholash, individual topshiriqlarni yaratish kabi jarayonlar o'qituvchining vaqtini tejaydi. Bu esa pedagogga o'quvchilar bilan individual ishlash imkonini beradi. Shu bilan birga, sun'iy intellekt ta'lim

[1] G'oziyev, E. G'. *Psixologiya (yosh davrlari psixologiyasi)*. – Toshkent: O'qituvchi, 2010. – 256 b.

jarayonini interaktiv va qiziqarli shaklda tashkil etishga yordam beradi. O‘qituvchilarning sun’iy intellektga bo‘lgan munosabati turlicha bo‘lishi mumkin. Ba’zi pedagoglar yangi texnologiyalarni tez qabul qiladi va ulardan faol foydalanadi. Boshqa o‘qituvchilar esa yangilikka ehtiyotkorlik bilan yondashadi yoki undan foydalanishga qiynaladi. Bu holat o‘qituvchilarning individual psixologik xususiyatlari, tajribasi va motivatsiyasi bilan bog‘liq. Psixologik moslashuv jarayonida o‘qituvchining texnologiyalarga nisbatan ijobiy munosabati muhim ahamiyatga ega. Psixologik moslashuv jarayoni bosqichma-bosqich amalga oshadi. [2]

MUHOKAMA

Dastlab o‘qituvchi sun’iy intellekt texnologiyalari haqida ma’lumotga ega bo‘ladi. Keyingi bosqichda unda qiziqish shakllanadi va texnologiyani amaliyotda qo‘llashga harakat qiladi. Amaliy foydalanish jarayonida o‘qituvchi tajriba orttiradi va texnologiyadan samarali foydalanishni o‘rganadi. Oxirgi bosqichda esa sun’iy intellekt pedagogik faoliyatning ajralmas qismiga aylanadi. O‘qituvchilarning sun’iy intellektga moslashuvida bir qator psixologik to‘siqlar mavjud. Jumladan, yangi texnologiyadan foydalanishda qo‘rquv hissi, texnik muammolardan xavotir, o‘z bilimiga ishonmaslik, vaqt yetishmasligi va metodik qo‘llab-quvvatlashning kamligi moslashuv jarayonini sekinlashtiradi. Shu sababli pedagoglarni qo‘llab-quvvatlash va ularni o‘qitish muhim hisoblanadi. Psixologik moslashuvni shakllantirishda treninglar, seminarlar va amaliy mashg‘ulotlar muhim o‘rin tutadi. O‘qituvchilar uchun maxsus kurslar tashkil etish, sun’iy intellektdan foydalanish bo‘yicha metodik qo‘llanmalar yaratish ham samarali natija beradi. Shuningdek, ta’lim muassasasi rahbariyatining qo‘llab-quvvatlashi, hamkasblar o‘rtasida tajriba almashish va ijobiy psixologik muhit yaratish moslashuvni tezlashtiradi. Sun’iy intellektdan foydalanish o‘qituvchilar uchun bir qator psixologik afzalliklarni ham yaratadi. Avvalo, o‘qituvchining ish yuklamasi kamayadi va u o‘z faoliyatini samarali rejalashtira oladi. Bundan tashqari, o‘qituvchining ijodkorligi oshadi, yangi metodlarni qo‘llash imkoniyati kengayadi. Bu esa pedagogning kasbiy rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Ta’lim jarayonida sun’iy intellektdan foydalanish o‘quvchilar motivatsiyasini ham oshiradi. Interaktiv topshiriqlar, individual yondashuv va tezkor baholash o‘quvchilarning o‘qishga qiziqishini kuchaytiradi. Natijada o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi hamkorlik mustahkamlanadi. Bu esa ta’lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA

O‘qituvchilarning ta’limda sun’iy intellektdan foydalanishga psixologik moslashuvi zamonaviy ta’lim tizimining muhim omillaridan biridir. O‘qituvchilarning texnologiyalarga ijobiy munosabatini shakllantirish, ularni o‘qitish va metodik qo‘llab-quvvatlash moslashuv jarayonini tezlashtiradi. Kelajakda sun’iy intellekt ta’lim tizimining ajralmas qismiga aylanadi va o‘qituvchilarning kasbiy faoliyatini yangi bosqichga olib chiqadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. G‘oziyev, E. G‘. *Psixologiya (yosh davrlari psixologiyasi)*. – Toshkent: O‘qituvchi, 2010. – 256 b.

[2] Ziyomuhammedov, B. *Pedagogik mahorat*. – Toshkent: Turon-Iqbol, 2006. – 192 b.

2. Muslimov, N. A. va boshqalar. *Kasbiy pedagogika*. – Toshkent, 2013. – 320 b.
3. Boyko, V. V. *Sindrom «emotsionalnogo vygoraniya» v professionalnom obshchenii*. – SPb.: Piter, 2008. – 256 s.
4. Vodopyanova, N. Ye., Starchenkova, Ye. S. *Sindrom vygoraniya: diagnostika i profilaktika*. – SPb.: Piter, 2008. – 336 s.
5. Maslach, C., Leiter, M. P. *The truth about burnout: How organizations cause personal stress and what to do about it*. – San Francisco: Jossey-Bass, 1997. – 240 p.
6. Ziyomuhammedov, B. *Pedagogik mahorat*. – Toshkent: Turon-Iqbol, 2006. – 192 b.
7. Safarova, R. G‘. *O‘qituvchi faoliyatida pedagogik-psixologik tashxis*. – Toshkent: Fan, 2016. – 224 b.
8. Lazarus, R. S. *Stress and emotion: A new synthesis*. – New York: Springer Publishing Company, 1999. – 342 p.
9. Goleman, D. *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. – New York: Bantam Books, 2006. – 352 p.
10. Selye, H. *The stress of life*. – New York: McGraw-Hill, 1976. – 515 p.